Zomer 2018

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

Excursies en WNA Natuurlezingen
IVN nieuws, Biesbosch weekend en Cursus Natuurouders
KNNV Natuuronderzoek langs de Modderbeek
Korstmossen op lampenkappen
Natuuracademie: Paardenbloemen, Trekvogels en Paddenstoelen

ivn *beleef de natuur!*

KNNV vereniging voor veldbiologie

IVN excursies aug-okt 2018
Drie nazomerwandelingen

Bloeiende heide in Den Treek

Datum: zondag 19 augustus, 14.00-16.00 uur
Start: Parkeerplaats 'Treekerpunt', Trekerweg, 3931 MJ Woudenberg (Tegenover het Pannenkoekenrestaurant Bergzicht aan de N227 slaat u de doorlopende Treekerweg in. U fietst/rijdt door tot de parkeerplaats aan de linkerkant, vlak voor de rode paaltjes op de weg, op grens Woudenberg/Leusden). Niet geschikt voor rolstoelgebruikers, wandelwagen of wandelaars die slecht ter been zijn. Goede wandelschoenen nodig. Geen busverbinding.

Augustus is de maand om een wandeling te maken over de heidevelden. Ook op landgoed Den Treek kunt u tijdens een excursie met de IVN natuurgidsen genieten van de paars bloeiende heide. Het is een afwisselende wandeling van vier tot zes kilometer over hoofdzakelijk mulle of modderige bos-, heide- en ruiterpaden. Goede schoenen zijn dus een must. We starten bij het 'Treekerpunt' waarvan we vanaf een grafheuvel een mooi uitzicht hebben over de Leusderheide. Hoe zou dat rond 1850 geweest zijn? Vervolgens wandelen we langs heide, door bos en boerenlandschap en komen we bij het schilderachtige Treekermeertje. Hier vandaan lopen we terug naar het 'Treekerpunt'. De natuurgidsen vertellen u tijdens deze natuurexcursie over het heden en verleden van dit (heide)landschap en de bijzondere natuurwaarden hiervan.

Meer informatie:
Dick ven Etten, tel. 06-14786577

Vroege herfstsporen

Datum: zondag 16 september, 14.00-16.00 uur
Start: bij de ingang van Camping & Chaletpark 't Monnickenbosch, Birkstraat 150, 3768 HP Soest. (OV: bus 70, halte Zandlaan. Zandlaan uitlopen en bocht naar rechts, dat is 1,7 km) Bijzonderheden: niet geschikt voor rolstoelgebruikers.

Monnikenbos. Foto: Fred van Holland

Het Monnikenbos dankt zijn naam aan een klooster dat hier is gebouwd in 1419 en geplunderd in 1543. Nu is het een afwisselend natuurgebied met eiken en berkenbosjes, een beukenbos, heide en een akker. Duidelijk is te zien dat er vroeger een zandafgraving is geweest, waardoor er een hoogteverschil is waar te nemen. Hierdoor zullen we tijdens de wandeling af en toe een beetje moeten klimmen. U maakt in deze natuurexcursie kennis met de culturele en natuurlijke elementen van dit gebied.

Meer informatie:
Fred van Holland, tel. 06-25551650

Vele gezichten van paddenstoelen

Datum: zondag 21 oktober, 14.00-16.00 uur.
Start: bij witte slagboom van Utrechts Landschap, Lockhorsterweg, t.o. nr. 1A, 3832 RA Leusden. (OV: bus 17 richting Leusden, halte Groene Zoom, vanaf hier 12 minuten lopen)
Bijzonderheden: niet geschikt voor mensen die slecht ter been zijn. Kinderen vanaf 6 jaar zijn van harte welkom (het is niet bedoeld voor kinderfeestjes). Vergeet niet om een spiegeltje mee te nemen!

Grote oranje bekerzwam. Foto: Ank Latté

Natuurlijk zijn paddenstoelen nuttig: ze helpen het dode afval in het bos opruimen. Zonder schimmels zouden dode planten en bomen gewoon blijven liggen. Ook zorgen veel soorten paddenstoelen ervoor dat bomen meer water en voedingsstoffen op kunnen nemen en daardoor beter groeien. Maar het belangrijkste voor ons mensen zijn al die mooie verschijningsvormen, prachtige kleuren, vormen en soms kenmerkende geuren. Dit gecombineerd met de vele mooie namen: elfenbankje, heksenboter, judasoor, porseleinzwam, honingzwam en rode koolzwam maken van elke herfst weer een feest! Kom met ons mee op 21 oktober om samen te genieten van al dit moois!

Meer informatie: 033-4946018

De Natuurkijker

Redactioneeltje

In ons tweede redactioneeltje willen we verklappen we dat het maken van een zomernummer blijkbaar moeilijker is dan het fabriceren van een lentenummer. Vrijwel alle kopij was keurig op tijd binnen… maar de redactie is graag buiten als de zon eenmaal begint te schijnen. Daarom hebben we wel een beetje vertraging opgelopen. Onze excuses.

In deze tweede 'Natuurkijker' van de jaargang 2018 vinden jullie een kleurrijk verslag van het IVN-weekend in de Biesbosch. We bekijken de begroeiing van afgedankte lampenkappen en we storten ons op de flora en fauna van de Modderbeek. Henny de Bruin portretteert een bijzondere wielwebspin en Joop de Wilde zet een bloemrijke stadsplant in het zonnetje. Daarnaast krijgen jullie natuurlijk de 'Groene Agenda' met een overzicht van allerlei groene activiteiten in de maanden augustus, september en oktober.

Kees Quaadgras heeft de 'Natuurkijker' jarenlang in zijn eentje gemaakt. Het nieuwe redactieteam is van plan om de taken over zo veel mogelijk schouders te verdelen. Kees de Heer doet het redactiewerk, Marian Marseille zorgt voor de lay-out, Olav-Jan is van alle markten thuis en springt in waar het nodig is. Het nieuwe redactieteam wenst jullie veel leesplezier met ons eerste zomernummer.

Kees de Heer, Marian Marseille en Olav-Jan van Gerwen

Deadline volgende nummer

De 'Natuurkijker' verschijnt in principe in maart, juni, september en december, op papier en digitaal. De 'Natuurkijker' verschijnt tussendoor als er iets te melden valt, maar dan alleen digitaal. Kopij voor het herfstnummer moet uiterlijk 1 september bij de redactie zijn, via redactie.natuurkijker@gmail.com

Bij de voorplaat

Peter Koblens portretteerde een grote zilverreiger. Deze foto is gemaakt tijdens het IVN-weekend van begin mei in Nationaal Park de Biesbosch. Een verslag van het jaarlijkse IVN-weekend is te vinden in deze Natuurkijker, met nog meer fraaie foto's van Peter Koblens en van andere deelnemers.

2	Wandelingen en excursies WNA Natuurlezingen Minicursussen Natuuracademie
6	IVN nieuws, Werkgroep Cursussen en Biesbosch weekend
10	KNNV Natuuronderzoek 2018: Modderbeek
	Korstmossen, nieuw biotoop?
12	Rubrieken: Nieuw Natuurboek; Spinnen; Stadsplanten; en ander nieuws

De 'Natuurkijker' is het gecombineerde blad van de KNNV-afdeling en de IVN-afdeling Amersfoort en omstreken.
Redactie: Kees de Heer, Marian Marseille en Olav-Jan van Gerwen
email: redactie.natuurkijker@gmail.com

Het IVN en de KNNV hebben werkgroepen die zich bezig houden met onder andere vogels, vleermuizen, planteninventarisaties, natuurwandelingen, lezingen, cursussen, duurzaamheid, jeugd, ruimtelijke ordening, fotografie en bomen knotten.

IVN | www.ivnamersfoort.nl
Ruud van Nus, IVN voorzitter
email: ruudvannus@live.nl
tel. 033-4623011

KNNV | www5.knnv.nl/amersfoort
Joop de Wilde, KNNV voorzitter
email: jdewilde@euronet.nl
tel. 033-4942126

FSC
www.fsc.org
MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C017135

Natuurlezing Zoogdieronderzoek: wie scharrelt waar?

dinsdag 4 september, 20-22 uur in Het Groene Huis
Inleider: Elise Schokker en Sil Westra (Zoogdiervereniging)

Zoogdieren zijn vrij lastig te onderzoeken, want deze dieren zijn behoorlijk schuw en bovendien zijn ze vooral 's nachts actief. Daarom weten we bar weinig over alle zoogdieren die in onze tuinen rondscharrelen. Maar een grootscheeps onderzoek met infraroodcamera's gaat daar verandering in brengen.

Amersfoort heeft als een van de eerste gemeenten meegedaan met het zoogdierenproject in stadstuinen. Vier camera's hebben volgens een vaste systematiek een maand in een achtertuin gestaan. De resultaten van veertig tuinen zijn nu bekend: in de stad Amersfoort worden relatief veel bunzings gesignaleerd, maar er worden beslist niet alleen marterachtigen gespot. Tijdens de natuurlezing van 4 september vertelt Sil Westra van de Zoogdiervereniging over het onderzoek met de infraroodcamera's en Elise Schokker zet de belangrijkste Amersfoortse resultaten op een rij.

WNA Natuurlezingen

De natuurlezingen beginnen om 20.00 uur in Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort. De toegang is gratis (max.70 bezoekers).

De organisatie is in handen van de WNA Werkgroep Natuurlezingen Amersfoort, een samenwerkingsverband van KNNV, IVN, Vogelwacht Utrecht en Gemeente Amersfoort.

Een steenmarter is 's nachts met de infraroodcamera betrapt.

Een eekhoorn is overdag gespot…

Een rondscharrelde egel valt bijna buiten beeld…

Natuurlezing Eiken, essen, rupsen en processies

dinsdag 2 oktober, 20-22 uur in Het Groene Huis
Inleider: Arthur Wopereis

De natuurlezing van oktober gaat over eiken, essen, rupsen en processies en alles wat er bij bomenonderhoud komt kijken. Arthur Wopereis vertelt hoe de gemeente Amersfoort daarmee omgaat. Wopereis is adviseur bij de gemeente en hij is als gecertificeerd European Tree Technician dagelijks met het behoud en beheer van bomen bezig. Wopereis geeft een kijkje in de keuken van het gemeentelijk bomenbeheer en vertelt daarnaast allerlei wetenswaardigheden over bomen.

Nest met eikenprocessierupsen. Foto: Kees de Heer

Minicursus Paardenbloemen

woensdagavond 29 augustus en zaterdag 1 september

De composietenfamilie is een bijzondere plantenfamilie. Het is in Nederland met circa honderdzestig soorten de grootste plantenfamilie. Het kenmerk van een composiet is dat er (meestal veel) hele kleine bloemen op een hoofdje zitten. Een mooi voorbeeld is de paardenbloem, waarvan iedereen het vruchtpluis kent. Als je dat eraf blaast, komt het voor composieten kenmerkende hoofdje voor de dag waar al die bloempjes op stonden.

Het aardige van de composietenfamilie is dat er soorten bij zijn die het hele jaar door bloeien. Twee op de drie soorten bloeien geel, en dat zijn er in de praktijk dan bijna honderd. Denk aan paardenbloemen, havikskruiden en zonnebloemen. De overige zijn meestal wit (madeliefje en margriet) of paars (distels en klitten). Het is niet altijd eenvoudig om composieten op naam te brengen. Tijdens de theorieavond worden de onderscheidende kenmerken uiteengezet, zoals de bloemkleur, bloemtype en bloemdiameter. Maar spannender zijn kenmerken als stroharen en -schubben, vorm van het omwindsel, type omwindselbladen, sterharen, klierharen, enzovoorts. De docent is Arie van den Bremer.

De Natuuracademie

De Natuuracademie is een samenwerking van CNME 'Landgoed Schothorst' en de regionale afdelingen van KNNV en IVN in Amersfoort en omgeving. Voor alle cursussen geldt dat je je per email kunt je opgeven, via cnme@amersfoort.nl. Alle cursussen kosten 15 euro (inclusief koffie, thee en een handout); leden KNNV- en IVN-afdeling Amersfoort krijgen 5 euro korting.
Informatie: www.hetgroenehuisamersfoort.nl > ontdekken en leren > Natuuracademie.

Natuuracademie minicursus Paardenbloemen en zo
De cursus is op woensdagavond 29 augustus van 19.30 tot 21.30 uur in De Groene Belevenis, Hamersveldseweg 107 in Leusden. De excursie is op zaterdag 1 september. De locatie wordt op woensdagavond bekend gemaakt.
Aanmelden kan via cnme@amersfoort.nl. De kosten bedragen 15 euro, inclusief koffie, thee en een handout. Leden KNNV- en IVN-afdeling Amersfoort krijgen 5 euro korting. Betaling op de avond zelf en alleen contante betaling.

Minicursus Trekvogels tellen

woensdagavond 3 oktober en zaterdag 6 oktober
De vogeltrek is een jaarlijks fenomeen dat de mens al eeuwenlang boeit. Het 'trektellen', het vanaf een vast punt tellen van overtrekkende vogels, is populair onder vogelaars. En dat is terecht, want het is vaak indrukwekkend en spannend. Het kan zomaar gebeuren dat de trek losbarst, al moet je altijd beducht zijn op vele stille uurtjes. De excursie op 6 oktober valt samen met EuroBirdwatch 2018, het jaarlijkse televenement om de vogeltrek in heel Europa in kaart te brengen. Verwacht wordt dat vogelkijkers in meer dan 40 landen de miljoenen overtrekkende vogels zullen tellen.
Maar hoe kan je een overvliegende vink van een graspieper onderscheiden? En hoe verschilt de roep van een grote gele kwikstaart van die van een witte? De minicursus is bestemd voor iedereen die meer over het herkennen van trekvogels wil weten.
Docent: Gideon Veerman
Locatie: Groene Huis, Amersfoort
Meer informatie over deze cursus volgt in de volgende Natuurkijker.

Minicursus Paddenstoelen

woensdagavond 17 oktober en zaterdag 20 oktober
Docent: Hans Meulenbelt
Locatie: Groene Huis, Amersfoort
Meer informatie over deze cursus volgt in de volgende Natuurkijker.

Van het IVN-bestuur

IVN jubilarissen

Tijdens het IVN-weekend in de Biesbosch zijn twee leden gehuldigd, omdat ze vijfentwintig jaar lid zijn van de IVN-afdeling Amersfoort. Het gaat om Frits van der Borg en Thea Simon, die beiden lid zijn sinds 16 maart 1993.

Jubilaris Thea Simon

Jubilaris Frits van der Borg

Tweede ALV op 20 juni

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 18 april 2018 kon er geen besluit genomen worden over de voorgestelde wijzigingen in de statuten, omdat er niet genoeg leden aanwezig waren. Daarom was er een tweede ALV nodig. Deze ledenvergadering werd gehouden tegelijk met de bestuursvergadering van woensdagavond 20 juni 2018. Er kon toen wel een besluit genomen worden over de statuten, want het aantal aanwezige leden was toen niet van belang.
Ruud van Nus, IVN-voorzitter

Ledenadministratie

We zijn bezig om de ledenadministratie van IVN Amersfoort in hetzelfde systeem in te voeren als het systeem van de landelijke IVN. Maar af en toe is het niet duidelijk of het meneer of mevrouw is, en wat de voornaam of initialen zijn. Dus als er iets niet klopt, geef dit dan s.v.p. door via email: info@ivnamersfoort.nl of 033-7549505.
En vraag twee: als iemand GEEN papieren versie van de Natuurkijker wil ontvangen, geef dit dan s.v.p. ook door via email: info@ivnamersfoort.nl of 033-7549505.
Katja van den Brandt, secretaris

Vacatures

IVN Amersfoort is op zoek naar:

1. een secretaris
Werkzaamheden:
- de agenda en notulen maken van de vergaderingen van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur (eens per maand is er ongeveer een vergadering) en de algemene ledenvergadering (eens per jaar);
- de mailbox van IVN Amersfoort beheren en emails doorzetten of beantwoorden.

De zittende secretaris zal de opvolger de eerste maanden met raad en daad ondersteunen.

2. een ledenadministrateur
De ledenadministratie kun je vanuit huis en in je eigen tijd doen. Je hoeft er geen vergaderingen voor bij te wonen. De tijd die het kost om de ledenadministratie bij te houden is hooguit een uur per week. Onze ledenadministratie wordt bijgehouden in het eenvoudige en gebruiksvriendelijke programma Procurius.
Werkzaamheden:
- nauwkeurig verwerken van nieuwe aanmeldingen en opzeggingen in Procurius;
- een welkomstbrief sturen naar nieuwe leden;
- wijzigingen doorvoeren in Procurius;
- beheren administratieve gegevens (oud)leden en relaties.

3. een coördinator voor de werkgroep Communicatie
De Werkgroep Communicatie bestaat uit de website beheerder en de redactie van het blad De Natuurkijker. De tijd die het kost om de coördinatie van de werkgroep Communicatie uit te voeren zal hooguit een uur per week zijn, hoewel er perioden kunnen zijn waarin het wat meer tijd kost.
Werkzaamheden:
- aansturen van de werkgroep communicatie;
- bevorderen van een goede interne en externe communicatie;
- het verzorgen van de planning van de communicatie van activiteiten;
- ondersteunen van andere werkgroepen bij de communicatie rond hun activiteiten.

Vind je het leuk om IVN Amersfoort te helpen of heb je vragen over de functie, neem dan contact op door een email te sturen naar: info@ivnamersfoort.nl.

IVN Werkgroep Cursussen – Jaarverslag 2017

Aanvulling IVN-jaarverslag - In de vorige Natuurkijker plaatsten we jaarverslagen van allerlei IVN-werkgroepen. Dit jaarverslag had daartussen moeten staan.

Natuurgidsen-opleiding
Op 12 januari 2017 begon de Natuurgidsen-opleiding met dertig cursisten. Nieuwe mensen met nieuwe ambities. Elke twee weken een donderdagavond in het Groene Huis. Soms theoretisch, soms praktisch, saai, spannend, in slaap vallen, zelfwerkzaamheid en bruisend. Moeilijk, makkelijk, leerzaam, inzicht, vaardigheden en ontwikkeling. Inleiders met diverse kwaliteiten.

Elke maand minstens één buitenactiviteit. Je laten bezighouden, maar ook eigen inbreng. Het gaat altijd door. Weer of geen weer. Sneeuw, regen, zon. En zo kom je in gebieden rond Amersfoort en Nijkerk, waar je het bestaan niet van wist. Alleen dat al is de moeite waard. Lopen, fietsen of met de bus. Natuurlijk zijn er een paar mensen uitgevallen. Helaas, ieder zijn persoonlijke reden. We gaan door tot de diplomauitreiking op 30 juni 2018.

Natuuracademie
Zoals elk jaar ook weer de Natuuracademie, georganiseerd in samenwerking met de KNVV en het Groene Huis. Weer tien mooie onderwerpen van een woensdagavond en een zaterdagexcursie. Onderwerpen als vlinders, boomvruchten, muizen, paddenstoelen, korstmossen en nog zo wat. In 2018 gaan we daar mee door.

Natuurouder-cursus 2017
In het najaar hebben we voor de tweede keer een Natuuroudercursus georganiseerd. Achttien enthousiaste volwassenen die we in de huid van kinderen laten kruipen. Zes vrijdagochtenden met veel doen en beleven, en daarnaast een beetje theorie over natuur en pedagogiek.

Angelina, Henri, Gerda, Gert, Lonneke, Theo, Viveke (IVN-Werkgroep Cursussen, met medewerking van velen)

Natuurgidsenopleiding - buitenactiviteit in de sneeuw

Cursus natuurouder 2018

Al twee keer eerder organiseerden we de natuuroudercursus met veel plezier en enthousiaste cursisten. Dit najaar 2018 doen we dat in samenwerking met het CNME Schothorst weer. De cursus is bedoeld voor volwassenen die het leuk én zinvol vinden om samen met kinderen op onderzoek te gaan in de natuur en iets te leren over de natuur en het milieu. Vooropleiding is niet nodig, enkel interesse.

Buiten spelen en natuur beleven is leuk en gezond voor kinderen. IVN is ervan overtuigd dat het belangrijk is dat kinderen op jonge leeftijd al kennis maken met natuur. Voor veel kinderen is dat tegenwoordig niet meer vanzelfsprekend. Ouders kunnen kinderen daarbij helpen.

De cursus is er op gericht dat je op school de onderwijskrachten kunt ondersteunen bij natuurlessen. Ook kun je je op andere manieren inzetten, via andere natuurorganisaties of via het CNME of elders op eigen initiatief.

De cursus natuurouder biedt enige kennis van natuur en milieu, inzicht in de omgang met kinderen en een inleiding in werkvormen en veldwerk. We besteden aandacht aan waterdiertjes, vruchten, paddenstoelen, bodemdiertjes en kringlopen.

De cursus IVN Natuurouder bestaat uit zes bijeenkomsten op woensdagmorgen, van 09.15 uur tot 11.45 uur en wordt gegeven in het Groene Huis, Schothorsterlaan 21 te Amersfoort. De start is op woensdag 5 september en vervolgens elke twee weken. De cursus kost € 20,- voor IVN-leden en € 44,- voor niet-leden en dat is inclusief een jaar lidmaatschap van IVN. Daarvoor ontvang je een cursusboek en veldwerkmateriaal, voorbeelden en veel plezier.

Info en aanmelding: cursussen@ivnamersfoort.nl.
Website: www.ivn.nl/natuurouders
Angelina, Gerda, Gert en Viveke (IVN-werkgroep cursussen)

IVN weekend in de Biesbosch

door Monique Rammeloo

Vrijdag 4 mei
We ontmoeten elkaar in het Natuurvrienden(Nivon) huis De Kleine Rug in Dordrecht. We steken het water over met de 'Heen en weerwolf', de open motorboot waarmee de huiswacht van het Nivonhuis ons komt ophalen aan de Loswalkade. Het is prachtig weer, we zijn met negentien natuurliefhebbers en we hebben er zin in. Het weekend is georganiseerd door Anneke en Annemiek en het programma ziet er goed uit.

's Avonds is er een lezing van Jacques van der Neut: 'Van Boerenland naar Waterland'. Hij is boswachter bij Staatsbosbeheer en werkzaam bij het Nationaal Park De Biesbosch. Hij vertelt ons met veel passie over het gebied, heeft leuke verhalen bij zijn zelfgeschoten foto's. Morgen gaan we het in de praktijk zien en beleven.

Was de Biesbosch oorspronkelijk een poldergebied, na de St Elisabethvloed in 1421 werd het een binnenzee. Dankzij het water van de Maas en Waal werd het een zoetwaterdeltagebied. Door aanslibbing ontstonden zandplaten, waar manshoge biezen (mattenbies) groeiden. Dit leverde handel op en dus werk voor rietsnijders, griendhakkers en biezenvlechters.

In 1970 werd het Haringvliet afgesloten, waardoor de grote verschillen tussen eb en vloed verdwenen en daarmee ook de griend- en rietcultuur. Het gebied verwilderde tot rietlanden en wilgenbossen.
In het noordoostelijke deel van de Biesbosch zijn de afgelopen jaren boerenbedrijven uitgekocht en is er een overloopgebied aangelegd voor te hoog water in de Merwede aan de Noordkant en de Bergse Maas aan de zuidkant. Bij een +2 meter waterstand in de rivier kan deze teruggebracht worden naar 30 centimeter, doordat het water over een soort drempels het overloopgebied in stroomt en de boel daar onder water zet. Nieuwe bedrijven en huizen hebben zich gevestigd op hoge terpen, die uit het landschap opstijgen. Jacques toont ons naast overzichtkaarten foto's van onder andere de visarend en de bever, die we hopelijk morgen gaan zien. Ondertussen zingt de cetti's zanger buiten uit volle borst, een zangvogel waar ik nog nooit van gehoord had!

Huiswacht Jan brengt ons met de 'Heen en weerwolf' naar Dordrecht. Foto: Sonja van Stek

Frits roeit met de riemen die we hebben. Foto: Sonja van Stek

Ik vind de lezing geweldig en de foto's ook en ik ben benieuwd wat we morgen gaan zien en meemaken. Ik wist niet dat de Biesbosch zo'n groot gebied was. Het is het grootste zoetwatergetijdengebied van Europa en het staat via de Nieuwe Waterweg in verbinding met de zee. Er is een eb en vloed effect, zodat ook hier de waterstand wisselt. Als in het najaar van 2018 de deuren in het Haringvliet op een kier gaan, dan komt er weer meer eb- en vloedwerking in dit gebied. Het idee is dat het zoute water zich in de Biesbosch echter niet vermengt met het zoete water, maar er tegenaan 'botst'. Wie weet komen er wel trekvissen de sluizen passeren om zo bij de paaigebieden te komen.

Zaterdag 5 mei
Na het ontbijt worden we overgezet met het bootje en rijden naar Werkendam naar het Biesboschmuseumeiland. We lopen een stuk door het buitenmuseum langs percelen met geknotte wilgen en hutten van griendwerkers. Ik geniet van de vogelzang en vooral van de zingende nachtegaal die ik ook nog in de kijker krijg. Om 11 uur is het museum open en gaan we aan de koffie met taart in het zonnetje. De temperatuur loopt al aardig op. Ook Jacques is er weer bij; het is net of hij niet weggeweest is.

De komende uren laat Jacques ons het overloopgebied zien. We gaan in de auto's op pad en stappen regelmatig uit. Eerst gaan we naar de visarend: vrouw zit te broeden op haar nest. En manlief is ineens bij haar, zonder dat we hem hebben zien komen. Dit is spectaculair om te zien. We zien ook visdiefjes en een prachtige zwartkopmeeuw, de bruine kiekendief en hazen in het veld. Verderop vanaf een uitkijktoren

zien we in de ondergelopen weilanden tal van vogels: lepelaars, grauwe ganzen met jongen, groenpootruiter, tureluur, kemphaan, kievit, nijlgans, Canadese gans.

Zo genietend van wat er rondloopt en vliegt, zien we in de lucht een slechtvalk een vogel aanvallen. De vogel, een postduifje, ontsnapt aan zijn belager en landt op het plateau waar wij staan. In shock blijft de duif hier rondscharrelen.

Het is fijn dat onze gids steeds de plattegrond van het gebied laat zien en onze locatie aangeeft en dat hij terug komt op zijn verhaal van gisteravond. De sfeer is goed en gezellig. We delen met elkaar wat we zien en ervaren en genieten van het geweldige weer. We ervaren het gebied met de zogenaamde vier brillen methode, maar toch ook wel veel door de zonnebril.

Als we weer terug zijn op 'ons nest', De Kleine Rug, is het de hoogste tijd voor een aangeklede borrel in de zon. Ook eten we buiten aan een lange tafel. Er is heerlijk gekookt! 's Avonds gaan we nog varen, met twee boten het gebied in op zoek naar de bever! De zon gaat onder. Langs de oevers zien we de glij- en krapsporen en vanuit een van de boten wordt de kop van een zwemmende bever gezien. Onze gids voor vanavond schijnt jammer genoeg niet zoveel te weten van bevers, maar varen kan hij wel. Na een afzakkertje is het weer tijd om naar bed te gaan.

Zondag 6 mei
Ik word om 7 uur wakker met vogelgeluiden en maak met mijn kamergenoot een ochtendwandeling. We

Geeloranje eitjes van het zuringhaantje. Foto: Peter Koblens

Zuringhaantje. Foto: Peter Koblens

De Biesbosch is het grootste zoetwatergetijdengebied van Europa. Foto: Greetje Moeliker

genieten van de vogels die voluit zingen tussen het frisse groen van de bomen. En dan is daar weer de cetti's zanger én de nachtegaal én de afdruk van een ree op het pad. Na ontbijt, opruimen en inpakken vaart de hele groep met de bagage naar de wal en rijden we naar het Biesboschcentrum Dordrecht (in de Hollandse Biesbosch). Het is hier knap druk: een vertrekpunt voor recreatieve wandelingen en vaartochtjes. Het pontje zet ons over naar het Griendmuseumpad, waar we door het frisse groen lopen over griendpaden en langs kreken en watertjes. De meidoorn geurt bedwelmend, de dotters, look zonder look, reuzenbalsemien, smeerwortel en boterbloem staan in bloei. Het groen zuringhaantje heeft haar geeloranje eitjes netjes in rijtjes onder het ridderzuringblad geplakt.

In de middag is er nog de mogelijkheid om te varen, in roeiboot of kano. Het is leuk om nu vanaf het water, in een driepersoons-kano in mijn geval, te ervaren hoe rustig het is op het water en bijzonder om door de ondiepe kreken onder overhangende en bemoste bomen door te varen en te punteren.

Het was voor mij de eerste keer dat ik mee ging met een IVN weekend en ik heb er erg van genoten. Bedankt voor de goede organisatie! En tjonge, wat is de natuur, óók de door de mens gemaakte natuur, toch mooi!

Het pontje naar het Griendmuseumpad… Foto Gert Lodewijk

KNNV-Natuuronderzoek 2018: Natuurlijker Modderbeek

De KNNV heeft in 2017 een breed natuuronderzoek uitgevoerd op begraafplaats Rusthof. Daar heeft een groot aantal leden en derden aan deelgenomen, voor een deel in bestaande werkgroepen, maar ook tijdelijke werkverbanden, zoals voor bomen en mossen. Het resultaat mag er wezen, en het rapport is inmiddels aangeboden aan de Rusthof directie.

Ik heb dit jaar weer gezocht naar een boeiende locatie en ben uitgekomen bij de Modderbeek. Het gaat om het deel tussen het Valleikanaal in Leusden en de Julianastraat in Achterveld. De lengte van het traject is vier kilometer (zie rode lijn op bijgevoegde kaart). De Modderbeek is na de oorlog gekanaliseerd, maar twee jaar geleden weer in haar oude meanderende vorm teruggebracht. Bijzonder is dat er over de hele lengte brede plasdraszones zijn aangelegd. De beheerder is het Waterschap Vallei en Veluwe, dat ons een vergunning heeft gegeven om langs de beek te lopen voor onderzoek.

De Plantenwerkgroep wil weer graag een vergelijkbaar onderzoek doen als op Rusthof. Daarvoor zijn de volgende groepen en coördinatoren uitgenodigd: Paddenstoelen - Leendert Smit, leendert.jr@12move.nl; Nachtvlinders - Alice van Hunnik, alice.van.hunnik@xs4all.nl; Dagvlinders - Marian Marseille, m.marseille@planet.nl; Libellen - Jan van Asselt, J.asselt1947@kpnmail.nl; Vogels - Frans Bokdam, fransbokdam@gmail.com; Planten (en korstmossen en mossen) - Arie van den Bremer, a.vandenbremer@telfort.nl; Vleermuizen - Esmeralda Dols, esmeraldadols@hotmail.com; Waterleven - Theo van de Water, theovandewater@kpnmail.nl; Varens - Joop de Wilde, jdewilde@euronet.nl

De meeste groepen zijn al gestart. Het volgen van de vergunningprocedure luistert bij de Modderbeek heel

De Modderbeek tussen Achterveld en het Valleikanaal is aangegeven met de rode lijn. Het onderzoek beslaat een groot gedeelte van dit traject (maar niet de aansluititng op het Valleikanaal, waar de grond een andere eigenaar heeft)

De Modderbeek, begin juli. Foto: Marian Marseille

nauw. Het Waterschap heeft met de boeren van de aanliggende percelen de afspraak gemaakt dat er in principe geen wandelaars langs de beek gaan lopen. Dat kan op enkele locaties gevoelig liggen. Het houden aan de vergunning-afspraken is dus essentieel voor het slagen van dit project. De coördinatoren hebben elk een vergunningsbrief van het Waterschap, met daarin een namenlijst van de deelnemers. Als je je daarbij wilt aansluiten en je komt niet op dat lijstje voor, dan moeten we zien of de vergunning aangepast kan worden.
We zien weer met spanning uit naar de resultaten.
Arie van den Bremer (coördinator werkgroep planten)

Een nieuw korstmosbiotoop in Nederland?

door Arie van den Bremer & Leo Spier

In Leusden heeft het gemeentebestuur besloten de straatverlichting te verduurzamen. Alle 5500 armaturen worden vervangen door ledverlichting. Kenmerk van de energiezuinige led-verlichting is dat het een heel ander soort licht geeft. De lichtkleur is veel ‘witter’. De lampen worden aangesloten op een 'telemanagementsysteem’ waarmee storingen snel worden doorgegeven. Ook is de sterkte van de lampen via een computer op afstand te regelen. De meeste lichtmasten zelf blijven gehandhaafd omdat die nog in goede staat zijn. De nieuwe lampen worden samengesteld door Amfors, het regionale leer-werkbedrijf voor mensen die niet gemakkelijk op de reguliere arbeidsmarkt aan de slag kunnen. Het vervangen van alle lampen duurde tot 1 mei 2018.

Net schilderijen
Waarom dit verhaal? Op de gemeentewerf worden de oude armaturen verzameld en daarna afgevoerd. Wat onmiddellijk opviel aan deze verzameling oude lampenkappen, was dat de bovenkant compleet bedekt was met vele kleuren korstmos en nog een beetje mos (Gewone haarmuts, Orthotrichum affine). Er is een kap gezien met negentig procent, net een schilderij.

Afdekkappen
De afdekkap is van donker kunststof en laat waarschijnlijk geen licht door. De kappen hebben een diameter van 70 centimeter en zijn licht kegelvormig. Het hoogteverschil tussen top en rand is 9 centimeter. De leeftijd van de kappen is tussen de 25 en 40 jaar, en ze staan in een stedelijke boomrijke omgeving. Het is een mooie rustplek voor vogels en dat verklaart mogelijk de weelderige groei van de korstmossen. Bijzonder is dat de bedekkingsgraad soms bijna 100 procent is. Van vijf kappen is onderzocht welke soorten daar voorkomen. De resultaten staan in Tabel 1. Daar is ook een globale abundantie aangegeven in percentage van het oppervlak.

Een nieuw biotoop?
Ja en nee! Voor een aantal soorten wordt in Van Herk et al (2017) kunststof als mogelijke groeiplaats opgegeven (onder meer Xanthoria parietina, Physcia tenella, P. caesia). Voor de meeste gevonden soorten geldt dat ze gedijen op tal van substraten, mits er verrijking (eutrofiëring) optreedt. Dit is hier zeker het geval. De lantaarnpalen zijn een geliefde rustplek voor vogels. Het verschijnsel als zodanig is niet nieuw. Wat maakt het wel tot een nieuw - op zijn minst - een interessant biotoop? Voor alle soorten geldt dat een basisch of zuur substraat tot de mogelijkheden behoort, mits geëutrofieerd. Wat het interessanter maakt is de hoge graad van begroeiing in betrekkelijk korte tijd, zelfs voor 'strontsoorten' zoals wel eens schertsend gezegd wordt. Vooral de hoge begroeiingsgraad van Punctelia borreri en Candelaria concolor wekt verwondering. Want Punctelia borreri was vóór 1990 in Nederland niet bekend, en Candelaria concolor was alleen te vinden in de pleistocene gebieden van Noord- en Oost-Nederland - en deze soorten zijn nu vaak aspectbepalend in heel Nederland. Merkwaardig is ook dat Candelariella vitellina en Xanthoria parietina - die bekend staan als uiterst nitrofytisch - met slechts een enkel exemplaar vertegenwoordigd zijn. Waarom zijn korstvormige nitrofytische soorten sowieso nauwelijks aanwezig? Vragen te over!

De bovenkant van de lampenkappen. Foto's: Arie van den Bremer

Het simpele feit dat in zo'n korte tijd zo iets schoons kan ontstaan heeft ons doen besluiten dit artikeltje te schrijven. Een nieuw biotoop misschien niet, mooi zeker wel.

Literatuur: Herk, K. van., A. Aptroot & L. Sparrius. 2017. Veldgids Korstmossen. KNNV Uitgeverij

Arie van den Bremer, a.vandenbremer@telfort.nl en Leo Spier, leo.spier@gmail.com

Totale bedekking soorten in procenten		88	41	54	68	32
Aantal soorten (13)		4	8	8	9	7
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Kap 1	Kap 2	Kap 3	Kap 4	Kap 5
Groot dooiermos	*Xanthoria parietina*		1			1
Heksenvingermos	*Physcia tenella*		3	4	15	2
Stoeprandvingermos	*Physcia caesia*	2	10	8	5	2
Vals dooiermos	*Candelaria concolor*	5	20	25	15	5
Gestippeld schildmos	*Punctelia subrudecta*		3	7		
Groen boomschildmos	*Flavoparmelia soredians*			3		
Grauw rijpmos	*Physconia grisea*		1	1	2	
Rond schaduwmos	*Phaeophyscia orbicularis*	1	1		3	1
Muurschotelkorst	*Lecanora muralis*				20	
Kapjesvingermos	*Physcia adscendens*		2		5	1
Witstippelschildmos	*Punctelia borreri*	80		5	1	
Gewoon schildmos	*Parmelia sulcata*			1		
Grove geelkorst	*Candelariella vitellina*				2	
Gebogen schildmos	*Hypotrachchyna revoluta*					15

Tabel 1. Soorten korstmos per lampenkap en de abundantie in procenten van het oppervlak.

Meewerken in Klein Zwitserland

Ik ben op zoek naar mensen die het leuk vinden om zo af en toe de handen uit de mouwen te steken in het bosgebied Klein-Zwitserland (KZ). Zelf doe ik dit nu voor het tweede jaar en besteed er misschien wel te veel tijd aan, en ook met de werkgroep Nimmerdor doe ik af en toe mee. Het is begonnen om de waterputten weer in gebruik te nemen. Ik kon de erosie en de manier waarop de gemeente het aanpakt, niet meer aanzien. Het zand moet op de paden blijven liggen en daarom moet het water zo hoog mogelijk op de berg worden vastgehouden. Dat lukt inmiddels aardig.
Daarnaast ben ik begonnen klimop van de bomen te halen. Want als de klimop in de kruin komt, dan sterft de boom af. De Amerikaanse vogelkers is al redelijk in toom.

De Amerikaanse eik wint het nu flink en dit is een volgend project. De hulst en braam kunnen ook wel wat minder. Het is een kwestie van regelmatig er iets aan doen. Nu doe ik dat samen met onzichtbare vrijwilligers, die rommel opruimen bijvoorbeeld. Maar voor het echte werk zoek ik meedenkers en meedoeners. Gewoon lekker dwars door het bos gaan en het onderhoud doen wat je tegenkomt. En fout doen, doe je niet snel.
Wat ik zelf heb bedacht, heb ik van luisteren, kijken en lezen wat anderen ervan zeggen. Stuur een mail als je interesse hebt en dan spreken we samen wat af. Als je geïnteresseerd bent, dan kan ik je het beheerplan sturen dat ik heb opgesteld, op basis van een plan van de gemeente uit 2009.
Maurice Siteur, *maurice.siteur@capgemini.com*

Oproep 'Groenmaatjes'

IVN-afdeling Amersfoort wil graag een werkgroep 'Groenmaatje' starten. Dit is een initiatief van Gerard van Haaff en Dick van Etten. Je moet er als jong en mobiel IVN-lid toch niet aan denken dat als je later ouder bent, je niet meer het veld in kan. Die gedachten van Gerard van Haaff belandde bij mij en ik dacht: klopt, daar moet je niet aan denken...
Gerard en ik willen dus graag kijken of er IVN-senioren zijn die niet meer het veld in kunnen, maar die dat wel met iemand anders zouden kunnen doen. Het doel is om samen af en toe het veld in te gaan en weer te kunnen genieten van de natuurbeleving die we allemaal zo hard nodig hebben. Wil je zelf maatje worden, dan ook telt deze oproep.
U kunt zich opgeven bij Dick van Etten, email dickivn@gmail.com of telefonisch 06-14786577

Plantengallen

Gallen zijn opvallende vergroeiingen van planten. Het geelgroene galappeltje op eikenblaadjes is de meest bekende woekering, die steevast te danken is aan een piepkleine galwesp. Maar we kennen in Nederland tientallen galwespen, galmuggen, bladwespen, galmijten, aaltjes en schimmels die vergroeiingen veroorzaken. In het boek 'Plantengallen' portretteert Arnold Grosscurt ruim vierhonderd verschillende soorten.

Arnold Grosscurt hanteert een zeer ruime definitie van de term 'plantengal'. Hij rekent alle heksenbezems mee, plus alle zwellingen, bollingen, verdikkingen, krullingen en uitstulpingen die door bladluizen en schimmels worden veroorzaakt. Als bladmineerders zorgen voor kleine wratjes of andere groeireacties in hun waardplant, dan zijn dat eveneens galverwekkers. Zijn definitie van een gal is: "Elke afwijking in het normale uiterlijk van een plant als gevolg van een specifieke reactie op de aanwezigheid of activiteit van een geassocieerd organisme." Kenmerkend is dat iedere galverwekker slechts op één plant of enkele nauw verwante plantensoorten een vergroeiing kan veroorzaken. Iedere galverwekker is gekoppeld aan één waardplant of een groepje nauw verwante waardplanten.

Systematische volgorde

Arnold Grosscurt behandelt in zijn boek ruim 400 soorten gallen, keurig geordend naar de galwekkers. Alle verwante galwespen, galmuggen en galmijten staan dus netjes bij elkaar (en in iedere groep staan de Latijnse namen van de galverwekkers in alfabetische volgorde). Dat is totaal anders dan in het klassieke 'Gallenboek' van W.M. Docters van Leeuwen, waarin alles per waardplant is geordend (met de Latijnse namen van de planten in alfabetische volgorde). Beide ordeningen hebben voor- en nadelen.

Als je op een bepaalde plant gallen zoekt, vind je met het 'Gallenboek' alle woekeringen op die plantensoort netjes op een paar pagina's vlak bij elkaar, compleet met determinatietabel. Zo kun je vrij gemakkelijk je vondst op naam brengen. Het boek 'Plantengallen' bevat geen determinatietabellen, het is de bedoeling dat je je vondst al bladerend vergelijkt met de foto's in het boek. Zodoende moet je dus meer heen en weer bladeren, maar tegelijk krijg je sneller een compleet beeld van de variatie, omdat gallen die op elkaar lijken, in het boek ook netjes bij elkaar staan.

Stergal op roos. Het gallenboek van Arnold Grosscurt is met 1400 kleurenfoto's rijk geïllustreerd.

Nieuw natuurboek

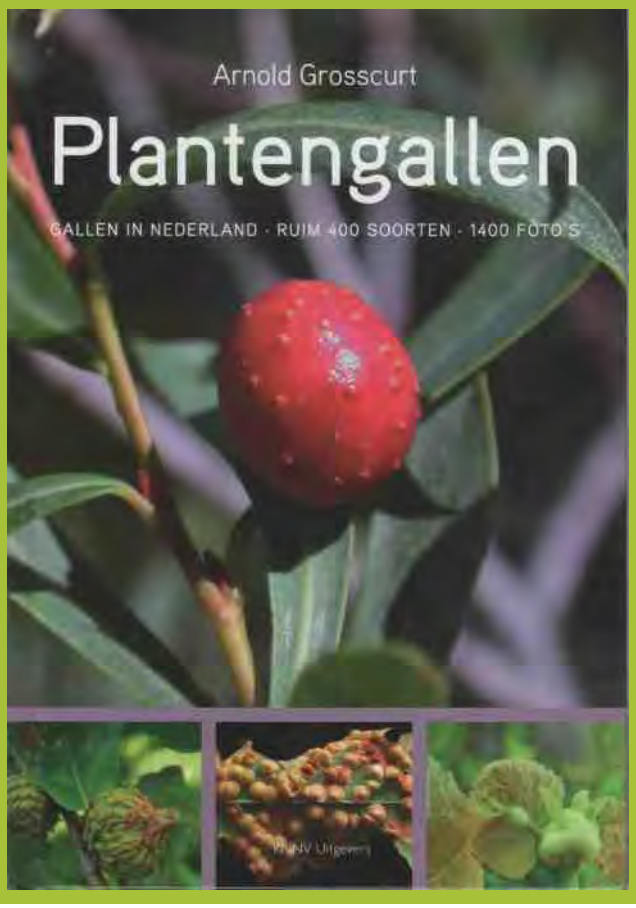

Plantengallen
Auteur: Arnold Grosscurt
KNNV Uitgeverij, Zeist, 2017. 422 p. Prijs 49,95 euro

Achterin het boek van Grosscurt staat een tabel met alle plantennamen en welke gallen daarop voorkomen, met de bijbehorende paginanummers. Zowel de Nederlandse als de Latijnse plantennamen zijn opgenomen. Met het nodige geblader kun je vrijwel al je vondsten op naam brengen. Ik heb de indruk dat het 'Gallenboek' meer soorten behandelt, maar daar staat tegenover dat 'Plantengallen' bij iedere soort veel meer tekst heeft en ecologische informatie geeft.

Qua illustraties wint 'Plantengallen' met een straatlengte voorsprong. In het 'Gallenboek' staan weliswaar enkele kleurenfoto's, maar verder moeten we het doen met tekeningen, die lang niet altijd duidelijk zijn. 'Plantengallen' biedt echter 1400 kleurenfoto's, vaak met kenmerkende details, vormvariaties en doorsneden van de gal. Soms zijn zelfs de larfjes en de volwassen galverwekkers geportretteerd.

Het nieuwe gallenboek van Arnold Grosscurt is een geweldig hulpmiddel voor natuurgidsen die hun kennis over gallen willen bijspijkeren…
Kees de Heer

Venstersectorspin

Tekst en foto: Henny de Bruin

In de serie over spinnen die we gemakkelijk rondom ons eigen huis kunnen vinden, portretteren we ditmaal de venstersectorspin. De wetenschappelijke naam daarvan klinkt tamelijk futuristisch: 'Zygiella x-notata'.

De venstersectorspin is een niet zo grote spin, net groot genoeg om met het blote oog te kunnen herkennen. Het grote achterlichaam ziet er grijsachtig uit, met in donkergrijs een soort bladtekening op de rug. Bij sommige exemplaren is de kleur meer roodbruin dan grijsachtig. Op het bruine voorlichaam vormt het middendeel een grote zwarte driehoek.

Zijn Nederlandse naam is zeer goed gekozen: het eerste deel 'VENSTER' slaat op het feit dat de spin zijn web opvallend vaak voor ramen pleegt te maken, vlakbij het glas. Meestal zit het web aan de buitenkant, maar soms ook aan de binnenkant van het raam. Aan die kant lopen ze wel meer kans dat hun web door een ijverige ramenzemer wordt weggepoetst. Ze hebben blijkbaar geen hoogtevrees: ik heb ze aan de buitenkant wel op de vierde verdieping van ons kantoor gezien.

Venstersectorspin, foto: Henny de Bruin

Spinnen rond het huis

Henny de Bruin verzorgt in deze jaargang van de Natuurkijker een artikelenserie over spinnen die je thuis gemakkelijk kunt vinden, in het huis, rond het huis of in de tuin. In iedere aflevering zal hij één soort portretteren.

Het tweede deel van de naam, 'SECTOR', slaat op de speciale vorm van zijn web – daaraan kan je heel duidelijk de spin identificeren. Net als de kruisspin maakt de sectorspin een vrij regelmatig rond wielweb (maar meestal niet zo groot). Het verschil met het web van de kruisspin is vooral dat er één sector (één 'taartpunt') ontbreekt. Als je goed kijkt, zie je in die lege sector een stevige enkele draad lopen, van het midden van het web naar een punt (soms ver) buiten het web. Dat is de plek waar de spin veilig zit weggekropen. Met die draad (de 'signaaldraad') kan hij toch voelen of er iets in het web is gekomen. In het donker zit hij meestal wel in het midden van het web, maar overdag zul je hem daar niet zo vaak zien. Als er dan een prooi in het web komt, voelt hij dat via die signaaldraad en dan komt hij vliegensvlug alsnog in het web om toe te slaan.

De vestersectorspin is het hele jaar door te vinden, dus ook midden in de winter. In feite is het de enige spin die 's winters een volledig wielweb maakt. Er zijn 's winters ook nog wel een paar andere spinnen buiten actief, zoals de struikspin (zie het vorige artikel), de platte wielwebspin (maar die maakt dan maar een beperkt web) en de kaardespin. Alleen als het vriest zul je geen spinnen tegenkomen.

LABRIE heeft voor elke schilderklus, de juiste verfbus!
LABRIE
verf - behang - glas
kunstschildersmaterialen
Leusderweg 113-115 * Amersfoort *
Tel: 033 461 37 77

Natuurwinkel Amersfoort
EEN WAAR PARADIJS VOOR DE BIO-LIEFHEBBER !
Van alle biomarkten thuis!
Aardappelen, groenten, fruit en geitenkaas uit de streek.
Maar ook vers afgebakken Vlaams brood en kleinbrood.
EN 'NATUURLIJK' NOG VEEL MEER.
Bio voor de complete maaltijd en voor milieuvriendelijke was- en reinigingsmiddelen, verzorgingsproducten, cosmetica, etc.
Bijzonder uitgebreid assortiment biowijnen, met wijnen die het omfietsen waard zijn!
natuur WINKEL
Leusderweg 27,
3811 NK Amersfoort
tel 033-4622432,
fax 033-4622564
e-mail:
nawiamersfoort@gmail.com
Openingstijden:
ma t/m vr 8.00 -19.00
za 8.00 -18.00

Sleedoorn - een overdaad aan bloemen en de sleedoornpage

Tekst en foto's: Joop de Wilde

Halverwege maart zijn er een aantal bomen en struiken die als het ware lijken te ontploffen. We zien nog geen bladeren, maar wel een overdaad aan prachtige witte bloemen. Er zijn geen stam, takken of twijgen meer te onderscheiden. Wat je ziet is een blikvullende overdaad aan witte bloemen. Het gaat om bomen en struiken uit de rozenfamilie: Prunus, vogelkers, Amerikaanse vogelkers, zoete kers en sleedoorn. Het gaat om bomen en struiken die vruchten hebben die wij vaak pruimen noemen. In deze bijdrage van 'Stadsplanten in Amersfoort' aandacht voor de sleedoorn.

De sleedoornstruik kan wel zes meter hoog worden. 'Slee' is een oud woord voor pruim, Zoals Wikipedia aangeeft is het woord terug te vinden in het sterk alcoholische drankje slivovitsj (pruimenjenever). De toevoeging 'doorn' duidt op de oudere zijtakken die uitlopen in een doorn (stekel).

De sleedoorn is de eerste 'witbloeiende' struik na de winter. De struik voelt zich vooral thuis aan de rand van bossen en in hagen. De rijke bloei, zo vroeg in het voorjaar, is bijzonder aantrekkelijk voor de honingbij. Vooral op windstille dagen vangt het menselijk oor rond de sleedoorn een overdaad van gezoem op, veroorzaakt door de honderden honingbijen die zo vroeg in het voorjaar in de bloemen van de sleedoorn een rijke voedselbron vinden. De vruchtzetting van de sleedoorn resulteert aan het eind van de zomer in kleine, blauwe pruimpjes. Het gaat om zure, wrange vruchten met een hoog vitamine-C gehalte die pas eetbaar zijn na lang koken en toevoeging van veel suiker. Een andere methode is om de natuur zijn werk te laten doen. De pruimpjes worden genietbaar als in de winter de vorst over de vruchten is gegaan. Hoe meer vorst, hoe eetbaarder de vrucht.

Er bestaat een hechte relatie tussen de sleedoorn en een bepaalde vlindersoort: de sleedoornpage. De sleedoorn is de waardplant van de sleedoornpage. Een waardplant is de ideale of noodzakelijke gastheer voor een bepaald insect. De in Nederland zeldzame sleedoornpage zet haar eitjes uitsluitend af op de sleedoorn. Door de afdeling Ecologie van de gemeente Amersfoort is over een reeks van jaren onderzoek gedaan naar de afzettingen van eitjes van de sleedoornpage op sleedoornstruiken. In 2014 werden vijf eitjes gevonden, in de daarop volgende jaren geen.

Stadsplanten: urbane flora van Nederland

Op de website www.stadsplanten.nl worden allerlei stadsplanten geportretteerd. Joop de Wilde plaatst op deze site zeer regelmatig bijdragen over 'Stadsplanten in Amersfoort'. Hij geeft vooral aandacht aan planten die algemeen voorkomen in een bepaalde tijd van het jaar. Dat geeft de grootste kans dat de beschreven plant op dat moment eenvoudig in de eigen omgeving gevonden kan worden. Daarnaast meldt Joop de Wilde natuurlijk ook vondsten van bijzondere, zeldzame planten.

Door de overdadige bloei in het voorjaar vormen de bloemen van de sleedoorn een rijke voedselbron voor de honingbij. Foto: Joop de Wilde

Sandd
Port betaald
Port payé

INDIEN ONBESTELBAAR:
VAN OSTADEPLEIN 23, 3817 PK AMERSFOORT

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu.
Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulentschappen. Meer dan 25.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.
Minimum bedragen contributie: actief lid € 24,-, gezinslid € 5,-, donateur € 10,- en jeugdlid € 12,-.
Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.
Voorzitter Ruud van Nus, tel 033-4623011, email ruudvannus@live.nl
Meer informatie: www.ivnamerfoort.nl

Groene agenda

19 aug - Excursie Den Treek
29 aug - Minicursus Paardenbloemen
4 sept - Natuurlezing Zoogdieronderzoek
16 sept - Excursie Herfstsporen
2 okt - Natuurlezing Eiken en processierupsen
3 okt - Minicursus Trekvogels
17 okt - Minicursus Paddenstoelen
21 okt - Excursie Paddenstoelen

Zie pagina 2-5 voor meer informatie

Groen Café in het Groene Huis

Samen, eten, gezellig en groen. Dát zijn de trefwoorden van het Groencafé, de plek waar je die andere Amersfoorters tegenkomt met groene interesses, wensen en plannen.

Het Groencafé is op de laatste woensdag van de maand tussen 17.00 en 19.00 uur, altijd in Het Groene Huis op Landgoed Schothorst. Op het programma staan een inloopspreekuur voor groene vragen, allerlei pitches, een zwerfkast voor groene boeken en catering van De Nieuwe Graanschuur.

In juli is er geen Groencafé. De eerstvolgende data zijn 29 augustus, 26 september en 31 oktober 2018.

Wil jij ook een keer op de Groene Zeepkist?
Tijdens het Groencafé kan iedereen spontaan op de groene zeepkist stappen en een groen onderwerp inbrengen. Voor een korte pitch van circa twee minuten hoef je je niet van te voren aan te melden, voor een langere presentatie (maximaal vijf minuten) wel. Aanmelden kan via email: cnme@amersfoort.nl.

De KNNV

De KNNV, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Onder de leden zijn zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten.
De KNNV verzorgt excursies en lezingen, kampen en reizen, en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het landelijke verenigingsblad Natura dat viermaal per jaar verschijnt, met informatieve artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen korting op boeken uit de eigen KNNV uitgeverij. Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden, en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar. IBAN KNNV Amersfoort is NL05 INGB 0000646241.
Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Natura, plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.
Voorzitter: Joop de Wilde, tel. 033-4942126, email jdewilde@euronet.nl
Meer informatie: www.knnv.nl afd. Amersfoort e.o.